

Täysistunto

Perjantai 13.5.2022 klo 13.03—13.30

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain 5 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 9/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Avaan yleiskeskustelun. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

13.09 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Talousvaliokunta on tehnyt hyvää työtä tämän määräaikaisen kustannustukiasian parissa. Kiinnitin siellä huomiota muun muassa sivistysvaliokunnan lausuntoon, jossa valiokunta nosti esille erityisesti tapahtuma- ja kulttuurialojen aseman ehdotetun sääntelyn ja sen soveltamisen kattavuuden kannalta ja näitä tapahtuma-alan erityispiirteitä. Johtopäätöksissään talousvaliokunta on katsonut, että lähtökohtaisesti ja normaalioloissa lainsäädännön tulee kohdella talouden toimijoita tasapuolisesti, ja korosti, että kaiken päätöksenteon tukena tulee olla käytettävissä kattava tietopohja.

Halusin tähän keskusteluun nostaa yhden saamani palautteen tästä kustannustuesta. Täsähän on nyt vertailukuukautena ollut viime vuoden marraskuu. Silloin on ollut niin sanottu normaalikausi hakemuksen mukaan, ja tähän kuukauteen siis on nyt verrattu alkuvuotta ja sen liikevaihtomuutoksia. No, sain palautteen eräältä liikunta-alan toimijalta: Liikuntapaikoissa myynti on käytännössä koko ajan samaa, koska ei ole ollut mitään mahdollisuuksia täyttää lokakuussa 2021 rajoitusten poistuttua liikuntapaikkoja esimerkiksi leireillä tai muilla sellaisilla heti marraskuiksi 21, eli tässä tapauksessa myynti on ollut minimaalista koko ajan koronan takia, oli sitten kyse vuoden 21 marraskuusta tai vuoden 22 tammikuusta. Tukea ei siis voida myöntää, koska liikevaihto ei olekaan tällaisella liikunta-alan toimijalla pudonnut vertailukuukausien eli marraskuun 21 ja tammikuun 22 välillä yli 25:tä prosenttia. No ei voi pudota, kun se on minimaalista näillä molemmilla jaksoilla, koska eivät ihmiset yhtäkkiä täytä esimerkiksi jäähallia, joka elää käytännössä vaikkapa viikonloppuleireistä ja erilaisista turnauksista. Leiri-, turnaus- ja erilainen urheiluun liittyvä tapahtumabisnes elää noin kuuden kuukauden etunojassa, eli tässä vaiheessa ostajat kyselevät mahdollisuuksia leireille ja turnauksille loppukesään, alkusyksyyn, loppuvuoteen. Ja kyllä tämä on aiheuttanut nyt tuolla vähän mielipahaa, ihan aiheellista, että tämä kustannustuki ei ole kohdellut heitä oikeudenmukaisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2022 vp

Toivoisin, että tätä vielä voitaisiin pohtia hallituksenkin toimesta, kun kerran on todennäköistä, että korona tulee vielä [Puhemies koputtaa] näitä tiettyjä aloja kiusaamaan jatkosakin — eli toivon, että nämä asiat otetaan huomioon seuraavia tukia pohdittaessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

13.12 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Nyt kysymyksessä oleva yritysten määräraikainen kustannustuki taitaa edustaa jo kuudetta kierrosta näissä tuissa, ja tietysti kaikki toivomme, että tilanne parantuisi siinä määrin, että näitä kierroksia ei enää ainakaan kovin monta tarvittaisi. Se on selvää, että nämä aiheuttavat varmasti aina keskustelua ja myöskin niitä yrittäjiä, jotka ovat väliinputoajan asemassa. Siinäkin suhteessa kysymys on aika hankalasta asiasta pitkään jatkuessaan.

Kustannustukien tarve vähenee sitä mukaa kuin yrityksiin kohdistuvia rajoituksia on purettu, ja nyt kyseessä oleva kustannustuki kohdistuu vain niihin yrityksiin, joiden toimintaa on edelleen viranomaismääräyksellä rajoitettu. Tällainen rajausta on tietenkin perusteltu ja itse asiassa ainoa mahdollinen. Pääsisältöhän tässä esityksessä on, että vaikka yrityksen 2,3 miljoonan euron tukikiintiö olisi täynnä tai täyttymässä, yritys voisi edelleen saada kustannustukea, jos siihen edelleen kohdistuu pandemian hallintaan liittyvä julkisoi-keudellinen rajoitustoimi ja yritykselle kuitenkin edelleen on perusteltua myöntää kustannustukea. Suurin myönnettävä tukisumma olisi 6 miljoonaa euroa. Yrityksen kattamattomia kiinteitä kustannuksia voitaisiin korvata 12 miljoonan enimmäismäärään saakka.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

13.14 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä kustannustuki, joka koronan takia yrityksille räätälöitiin, oli varmasti aikaansa oikein sopiva ja tehokas toimenpide. Tarkoituksena tietenkin oli viedä näitä yrityksiä tämän vaikean tilanteen yli niin, että mahdollisimman vähän konkurssreja tulisi ja yritykset pystyisivät jatkamaan sitten, kun tilanne helpottaa. Siitähän emme tietenkään voi olla varmoja, onko tämä korona nyt ollut ja mennyt ilmiö. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että uusia virustyyppiejä on taas tulossa, niin että tähän voimme edelleen varautua, että kaikki tällainen tautiin liittyvä paha ei ole vielä ohi.

Edustaja Heinonen mainitsi omassa puheenvuorossaan äsken näitä yritysten ongelmia ja eri toimijoiden ongelmia: kuka sai korona-avustusta, kuka ei saanut. Se on totta, että tällaisia tilanteita on ollut varmaan paljonkin ja moni yrittäjä ja toimija, joka jäi vaille tukea, varmaan tuntee sen tilanteen äärimmäisen epäoikeudenmukaisena.

Mutta viittaamaan siihen, mitä elinkeinoministeri Lintilä sanoi aikanaan tästä samaisesta tilanteesta: ei tällaista tilannetta koskaan ennen ole tässä maassa harjoitettu tällaisen taudin takia ja tällaisen tilanteen takia, ja nyt sitten hyvin nopeassa aikataulussa luotiin tämä järjestelmä, jolla on näitä tukia jaettu, jotta yritykset pysyisivät pystyssä. Että se suoritus oli kyllä varmasti äärimmäisen tiukka, äärimmäisen vaativa, ja tulostakin voitaneen sanoa ihan saatujen kokemusten perusteella, ja mitä olen yrittäjiltä kuullut kommentteja, niin se oli vähintäänkin kohtalainen. Varmasti siellä joku tuntee kokeneensa vääryyttä, mutta varmasti suurin osa on ollut tyytyväinen siihen, että tällainen järjestelmä luotiin. Siitä kiitos elinkeinoministeriön kaikille virkamiehille ja ministerille ja myös eduskunnalle, joka on aktiivisesti ollut tätä tukemassa ja ymmärtänyt tämän tilanteen vakavuuden.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2022 vp

Mutta toivotaan nyt, että tämä koronaepidemia hellittäisi, ja toivon mukaan ihmisistä mahdollisimman moni kävisi myös saamassa rokotesuojan, koska pahoin pelkään, että tämä tauti ei vieläkään ole ohi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että tämän päivän istuntoon on varattu tästä eteenpäin noin 14 minuuttia aikaa ja täällä on seitsemän puheenvuoroa. Jotta asiat saataisiin käsiteltyä, niin toivon lyhyitä, tiiviitä puheenvuoroja. — Edustaja Multala, olkaa hyvä.

13.16 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että yrityksiä on tuettu korona-kriisissä yli sen kuopan ja mahdollisimman moni on kyennyt jatkamaan toimintaa korona-kriisin jälkeen. Matkailu- ja ravintola-alalla valitettavasti kuitenkin on se tilanne, että monet yritykset ovat joutuneet joka tapauksessa vaikeuksiin ja nekin, jotka ovat selvinneet tästä ajasta yli, tällä hetkellä kärsivät kovasta työvoimapulasta ja sitten toisaalta taas samanaikaisesti on myöskin paljon työttömyyttä alalla. Tästä kustannustuesta on oltu kyllä kiitollisia, mutta sitten toisaalta moni yrittäjä on kokenut, että se on kannustanut siihen, että ovet on kannattanut pistää kokonaan kiinni, eikä siihen, että toimintaa olisi jollain tavalla yritetty jatkaa myös yli sen rajoitusajan.

Luen tässä lyhyesti yhden saamani yrittäjältä tulleen viestin: ”Taas kerran vertailuna on uusille yrityksille viime marraskuun liikevaihto verrattuna rajoituskuukausiin. Tämä rankaisee taas niitä yrityksiä, jotka ovat pitäneet ovensa auki rajoitusten ajan, ja palkitsee niitä, jotka ovat olleet kiinni. Meidän tilanteessamme tämä näkyy niin, että nyt odotettavissa oleva tuki on 0 euroa, ja jos olisimme pitäneet kiinni kokonaan, tukea olisi tullut 130 000 euroa. Tämä taas olisi tehnyt meille nollatuloksen tukikuukausien ajalta, kun nyt teemme samalta ajalta noin 60 000 euroa tappiota. On jotenkin todella erikoista, että tämä sama täysin epämotivoiva malli jatkui edelleen ja ohjaa siihen, että ei kannata olla auki, ja rankaisee kaikkia niitä, joilla on ollut liikevaihtoa ja jotka ovat pitäneet työntekijänsä töissä.”

Halusin tämän tässä yhteydessä kertoa, vaikka tätä kyseistä tukimallia tämä palaute ei enää muutakaan. Mutta, arvoisa puhemies, ajattelen, että meillä on kuitenkin opittavaa siitä, mitä tämän kriisin aikana tapahtui, ja jos joskus joutuisimme samantyyppisen tilanteen eteen, että yritystoimintaa jouduttaisiin rajoittamaan, niin varmasti haluaisimme tukea yrityksiä niin, että heillä olisi mahdollisimman hyvin mahdollisuuksia pitää toimintaa edes jollain tavalla käynnissä ja yrityksen työntekijät samalla aikaa töissä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

13.19 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Totean vain lyhyesti, aivan kuten aikaisemmatkin puhujat, että selvää on se, että kustannustukijärjestelmää tähän koronapandemiasta selviämiseen tarvittiin ja ilman tätä kustannustukea Suomessa talouden ja työllisyyden osalta oltaisiin aivan toisenlaisessa tilanteessa kuin tällä hetkellä olemme.

Siitä huolimatta, että yleisesti jaamme tämän kustannustuen tärkeyden, on myöskin syytä, aivan kuten edustaja Multalakin totesi, ottaa opiksemme siitä, mikä tässä nopeasti kaasaan saadussa tukijärjestelmässä oli hyvää ja mitkä olivat sen järjestelmän heikkouksia, joita sitten erityisesti meidän päättäjien tulee tunnistaa. Yksi ovat juuri alakohtaiset erot — esimerkiksi matkailu- ja ravintola-ala ja tapahtuma-ala ovat selvästi olleet tässä kustannustuessa ne alat, jotka ovat kokeneet jäävänsä huomiotta. Ja toinen on oikeanlainen kohden-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2022 vp

tuminen. Silloin alkuun puhuimme paljon siitä, tuliko tuki jaettua juuri sellaisille yrityksille, jotka sitten aidosti pystyvät luomaan sitä työllisyyttä ja sillan tämän koronan yli työllisyydelle ja talouden kohentumiselle.

Talousvaliokunta nostaa omia huomioitaan esille, ja asiantuntijakuulemisessa on nousut esimerkiksi EU-ulottuvuus, mikä on myöskin tärkeää meidän hahmottaa — miten suhteessa EU:n muihin jäsenvaltioihin Suomessa tämä yrityksille myönnetty tuki toteutui.

Sitten toinen asia, jonka myös talousvaliokunta nostaa esille, on tukisääntelyyn luotu harkinnanvaraisuuselementti, joka valiokunnan mukaan edesauttaa oikeaa osuvuutta — tämän itse haluaisin vielä kyllä pystyä tarkistamaan, että aidosti olemme pystyneet osumaan oikeaan kohtaan — mutta kuitenkin juuri tämä harkinnanvaraisuuselementti on toisaalta aiheuttanut järjestelmään hitautta. Nämä ovat meille hyvät opit jatkoa ajatellen pitää mielessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

13.21 Johannes Yrttiaho vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä yritystukijärjestelmässä, niin sanotussa kustannustuessa, on itse asiassa paljon ongelmia, joista tässä edellä keskustelussa on joitakin nostettu. Tämä järjestelmä on ollut voimassa kaksi vuotta. Puhutaan edelleen tilapäisestä, kiireellä luodusta järjestelmästä. Miksi? Meillä olisi ollut kaksi vuotta aikaa parantaa tätä. Niin ei ole kuitenkaan tehty, tämä on olennaisilta osiltaan ihan samanlainen kuin silloin 2020 keväällä luotu kustannustukijärjestelmä.

Suurin ongelma tässä on se, että tämän tuen kohdentuvuus on erittäin heikko. Näissä kaikissa kuuden kustannustukikierroksen hallituksen esitysten teksteissä jo perusteluissa mainitaan, että yksi kolmasosa tästä tuesta menee hukkaan eli ei kohdistu niihin yrityksiin, jotka olisivat koronasta kärsineet. Ja kun katsotaan, paljonko tähän on valtion varoja laitettu, niin puhutaan sadoista miljoonista, ehkä mennään jo miljardin ylikin näiden kustannustukien osalta. Kaikkiaan korona-ajan yritystukien osaltahan on menty useisiin miljardeihin, ja ehkä tämänkin osalta ollaan miljardiluokassa. Ja kolmasosa siitä — näin jo hallitus toteaa esityksessään — on mennyt hukkaan. Tämä on minusta se suuri kysymys, ja todellakin toivon, että tämä kierros on näistä viimeinen. Lisäksi talousvaliokunta on kuullut asiantuntijoita, myös kriittisiä näitten tukien suhteen, ja jokaisella kierroksella akateemiset asiantuntijat ovat todenneet, että tämä tukityyppi kohdistuu huonosti, vaikuttaa hyvin vähäisesti yritysten toimintaan, ei vähennä tutkitusti konkurssreja ja on siis kustannus—hyötymielessä huono. Itse asiassa ”ainoa perustelu tälle tuelle on tulonjako eli kompensatio sulku-toimista kärsineiden yritysten omistajille” — tässä oli sitaatti eräästä talousvaliokunnan saamasta lausunnosta. Eli kyllä tämä koko järjestelmä pitäisi perata nyt jälkikäteenkin todella huolella ja katsoa, miten se kohdentuminen on mennyt ja miten ylipäätään itse asiassa on kaksi vuotta meillä ollut tällainen järjestelmä, josta on tiedetty, että kolmasosa valtion varoista, joita siihen suunnataan, menee hukkaan.

Sitten toinen ongelma liittyen juuri tämän järjestelmän seurantaan. Nythän sitä on tehnyt Helsinki Graduate School of Economicsin tilannehuone tämän korona-ajan, kaksi vuotta. Nyt sen rahoitus loppui tälle vuodelle, tai lopetettiin, jolloin näitä viimeisiä kustannustukia tämä Helsinki GSE ei enää pysty tutkimaan ja tsekkaamaan niitä vaikutuksia, joita tällä rahanjaolla ehkä on ollut, ja niitä vaikutuksia, mitä sillä ei ole ollut. Nyt olisi erittäin tärkeää — siihen talousvaliokuntakin kiinnittää huomiota — että välittömästi jo tänä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2022 vp

keväänä tämä Helsinki GSE:n rahoitus palautetaan ja se ryhtyy jälleen tekemään tärkeää tutkimustyötään. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

13.24 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin puhuttu oppimisesta. Sitä meidän on tosiaan tehtävä, sillä tämä ei tule olemaan viimeinen kriisi, minkä kohtaamme. Oikeastaan kyse on vain siitä, milloin seuraava kriisi tulee.

Me sivistysvaliokunnassa olemme kiinnittäneet huomiota tapahtuma- ja kulttuuritoimi-alan asemaan ehdotetun sääntelyn ja sen soveltamisalan kattavuuden kannalta. Alojen erityispiirteet olisi tarpeen tunnistaa, ja ihan kaikki toimet myös tapahtuma- ja kulttuuripuolen tukemiseksi ovat tarpeellisia. — Puhemies, oliko tarpeeksi napakka?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Se oli napakka puheenvuoro.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 39/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.